

&RESULTAAT

Kwaliteitsimpuls Agro & Food “Een goede boer als buur”

Locatie:

Heemserveen, Elfde Wijk 42a

Opdrachtgever:

Pot Landbouwbedrijf VOF

Opgesteld door:

Ing. E.J.M. Zandbelt

Projectleider Ruimtelijke Ordening en vergunningen

06 83 90 53 74

e.zandbelt@dlvadvies.nl

Datum:

Juli 2018

& RESULTAAT

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	3
2. Kwaliteitsimpuls Agro & Food	4
2.1. De aanvraag	5
2.2. Duurzaamheidsaspecten	5
3. Het project	6
3.1. De omgeving	6
3.2. De procedure	8
4. Duurzaamheidsaspecten	9
4.1. Waterkwaliteit	9
4.2. Klimaatadaptatie / zoetwatervoorziening	10
4.3. Drinkwater / grondwater	11
4.4. Bodem (vruchtbaarheid)	11
4.5. Hernieuwbare energie	12
4.6. Energiebesparing	13
4.7. Ammoniak en NOx	13
4.8. Fijn stof	14
4.9. Geur	15
4.10. Methaan en CO2	16
4.11. Geluid	18
4.12. Natuur	19
4.13. Landschap	20
4.14. Circulaire economie, kringlopen sluiten	21
4.15. Dierenwelzijn en diergezondheid	21
4.16. Volksgezondheid	22
4.17. Licht	24
5. Sociale kwaliteit	25
5.1. Het Overijssels 'noaberschap' koesteren	25
5.2. Stimuleren van culturele identiteit	25
5.3. Verbinden van de lokale kennis en energie met de ontwikkeling van provinciaal beleid en de uitvoering van ruimtelijke opgaven	25
5.4. Bedrijfsituatie	25
6. Visie op bedrijfsontwikkeling	27
6.1. Korte termijn visie	27
6.2. Lange termijn visie	27
Bijlagen	28
1. Totaaloverzicht Kwaliteitsimpuls Agro en Food	

&RESULTAAT

1. INLEIDING

Afgelopen zomer is er een omgevingsvergunning aangevraagd voor de uitbreiding van het melkveehouderijbedrijf aan de Elfde Wijk 42a in Heemserveen.

De uitbreiding vindt plaats in een landschapstype dat grote bedrijven verdraagt. Het bouwperceel wordt (fictief) ruim 2,5 ha waardoor nu de Kwaliteitsimpuls Agro & Food van toepassing is. Dit is nieuw beleid dat de provincie Overijssel in juni 2017 heeft vastgesteld. Bij uitbreiding of nieuwvestiging van agrarische bedrijven gelden vanaf juni 2017 aanvullende kwaliteitsvoorwaarden, niet alleen voor ruimtelijke kwaliteit (bestaande Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving), maar ook voor duurzaamheid en sociale kwaliteit.

Uitgangspunt van dit beleid is, dat wat je nu bouwt, voor de lange termijn duurzaam is op de aspecten dierenwelzijn, milieu, water, natuur, sociale en ruimtelijke kwaliteit.

In de aangeleverde ruimtelijke onderbouwing is vooral ingegaan op ruimtelijke kwaliteit (de al bestaande KGO) maar nog niet op de aspecten die met het Agro & Food beleid zijn toegevoegd. Dit is begrijpelijk omdat dit beleid pas onlangs is vastgesteld.

Met deze extra aanvulling op de aanvraag gaan wij er van uit dat de aanvraag voldoet aan de laatste eisen van de provincie en de gemeente.

Een totaaloverzicht van de Kwaliteitsimpuls Agro en Food is als separaat overzicht bij dit document gevoegd.

& RESULTAAT

2. KWALITEITSIMPULS AGRO & FOOD

In Artikel 2.1.7 van de provinciale Omgevingsverordening is o.a. de Kwaliteitsimpuls agro en food opgenomen. In de verordening wordt de Kwaliteitsimpuls Agro & Food als volgt gedefinieerd: Bedrijfsontwikkeling of (onder voorwaarden) nieuwvestiging buiten bestaande bouwpercelen of op voormalige bouwpercelen / agrarische bedrijfsvestigingen is alleen toegestaan wanneer (o.a.):

- het verlies aan ecologische en/of landschappelijke waarden in voldoende mate gecompenseerd zal worden door investeringen in de versterking van ruimtelijke kwaliteit in de omgeving;
- aannemelijk is gemaakt dat er een kwaliteitswinst wordt geboekt op het gebied van duurzaamheid en sociale kwaliteit.

In de toelichting bij artikel 2.1.7 is de kwaliteitswinst nader geduid:

Voor wat betreft de kwaliteitswinst die op het gebied van duurzaamheid geleverd zou kunnen worden moet gedacht worden aan:

- verbetering van de kwaliteit van (grond)water, bodem, lucht, natuur en landschap;
- klimaatadaptatie (zoals omgang met toenemende droogteperiodes en wateroverlast);
- bijdrage aan de energietransitie en productie van hernieuwbare energie en materialen;
- sluiten van kringlopen/ketenoptimalisatie;
- verbetering van dierenwelzijn en verkleinen van gezondheidsrisico's voor mens en dier;
- waar relevant bijdrage aan de drinkwaterbescherming.

Voor wat betreft de kwaliteitswinst die geboekt kan worden op het gebied van sociale kwaliteit kan gedacht worden aan:

- vroegtijdige dialoog met omwonenden over bedrijfsontwikkeling;
- maatschappelijke wensen incorporeren in de bedrijfsvoering;
- in harmonie met de omgeving ondernemen;
- versterken identiteit en recreatieve aantrekkelijkheid en toegankelijkheid.

De initiatiefnemer:

- heeft een langere termijn visie op zijn bedrijfsontwikkeling, waar verduurzaming onderdeel van uitmaakt.
- brengt in kaart hoe de huidige situatie is ten aanzien van de duurzaamheidsaspecten op zijn bedrijf. Daarmee kan hij bij de aanvraag inzichtelijk maken wat de omvang is van de verduurzaming die hij zich voorneemt.
- informeert bij de gemeente en het waterschap over de geldende kaders, normen, wensen en opgaven. Hierbij komt ook de relatie met de PAS aan de orde: de PAS begrenst de ontwikkelruimte bij voorbaat. Hij gebruikt deze informatie om een realistisch ontwerp te maken voor zijn bedrijfsontwikkeling.
- gebruikt de handreiking als inspiratiebron en past de principes toe.
- organiseert de dialoog met de omgeving over zijn voornemen.
- schakelt zonnig het kwaliteitsteam in om hem te ondersteunen met kennis, procesbegeleiding of het organiseren van de dialoog.
- doet een gemotiveerde aanvraag bij de gemeente, bijvoorbeeld om het bestemmingsplan aan te passen.
- draagt zorg voor uitvoering van alle gemaakte afspraken.

&RESULTAAT

2.1. DE AANVRAAG

In de aanvraag bij de gemeente komen, naast de gebruikelijke aspecten, aan de orde:

- De langere termijn visie van de ondernemer op verduurzaming van zijn bedrijf en de maatregelen die hij nu wil treffen richting verduurzaming.
- Het plan voor realisatie van ruimtelijke kwaliteit.
- Het verslag van de omgevingsdialoog met wensen van omwonenden, de wensen die opgenomen zijn in de aanvraag en de motivatie om bepaalde wensen niet te honoreren.
- Een schets van de huidige situatie ten aanzien van de duurzaamheidsaspecten op zijn bedrijf en de mate waarin verdere verduurzaming plaats vindt.

2.2. DUURZAAMHEIDSASPECTEN

De volgende duurzaamheidsaspecten worden in deze notitie omschreven:

1. Waterkwaliteit
2. Klimaatadaptatie / zoetwatervoorziening
3. Drinkwater / grondwater
4. Bodem(vruchtbaarheid)
5. Hernieuwbare energie
6. Energiebesparing
7. Ammoniak en NOx
8. Fijn stof
9. Geur
10. Methaan en CO2
11. Geluid
12. Natuur
13. Landschap
14. Circulaire economie, kringlopen sluiten
15. Dierenwelzijn en diergezondheid
16. Volksgezondheid

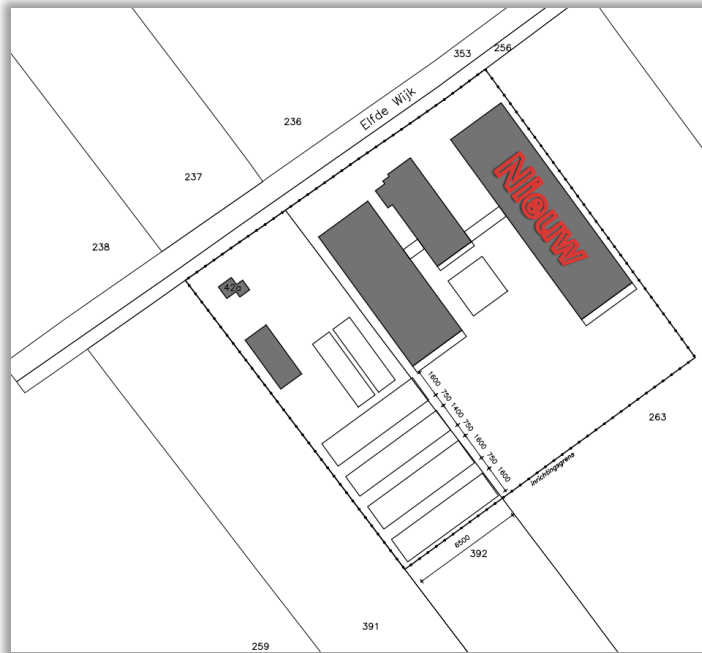

& RESULTAAT

3. HET PROJECT

Het project van Pot Landbouwbedrijf VOF is het realiseren van een nieuwe stal voor 420 melkkoeien en 85 stuks jongvee.

Deze stal komt buiten het huidige bouwvlak te liggen. De nieuwe stal zal worden voorzien van een luchtwasser.

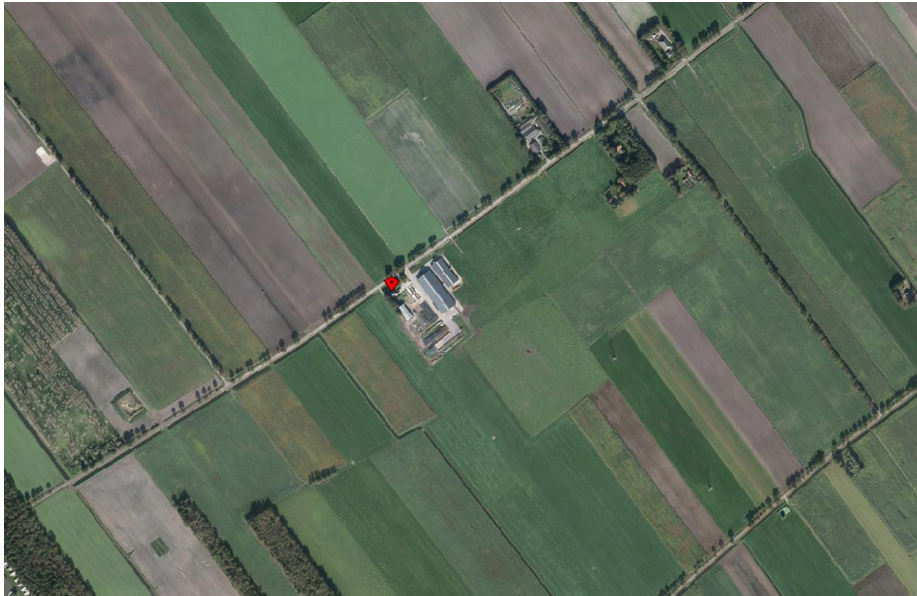
Afbeelding 1: De nieuwe stal ten noordoosten van het bedrijf

3.1. DE OMGEVING

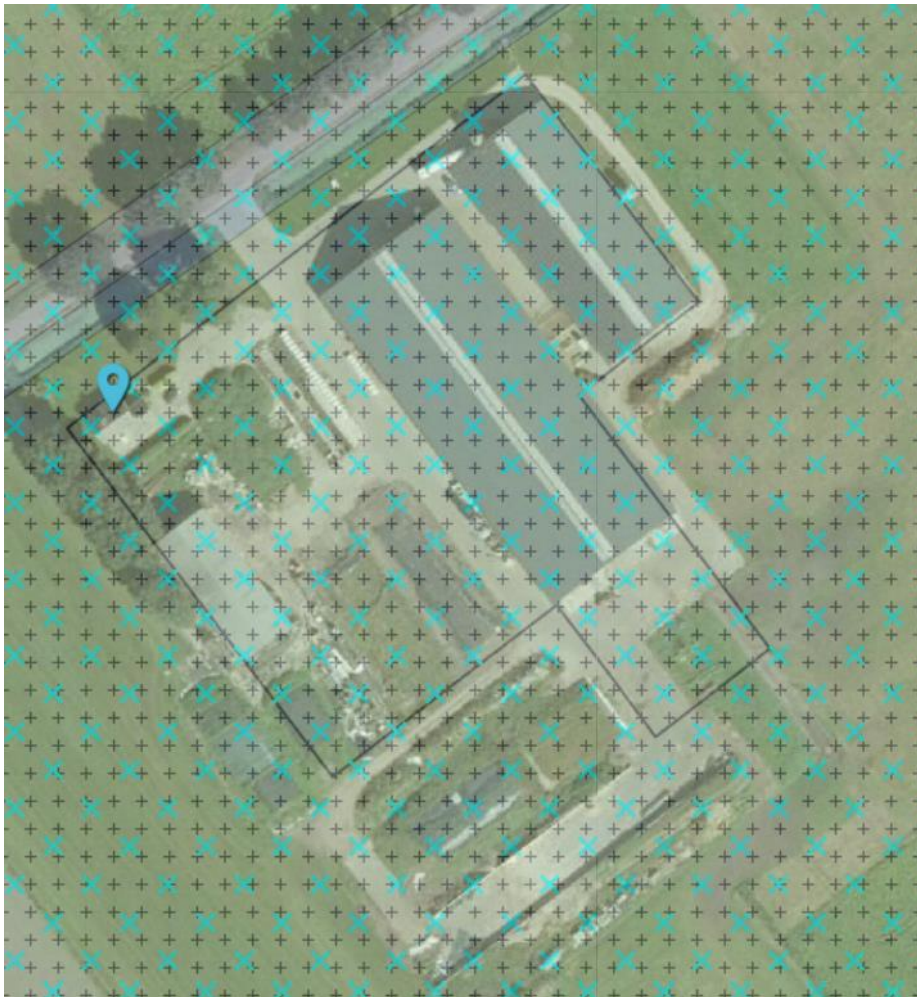
Het bedrijf is gelegen in een open landbouwgebied. De afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied is ongeveer 6,9 km. De afstand tot de dichtstbijzijnde burens is ongeveer 300 meter.

& RESULTAAT

Afbeelding 2: De omgeving van het bedrijf

Afbeelding 3: Het huidige bouwvlak

&RESULTAAT

3.2. DE PROCEDURE

Om het project te realiseren moeten diverse procedures worden gevolgd.

Op 14 juli 2015 heeft de gemeente het besluit genomen dat er geen volledige milieueffectrapportage opgesteld hoeft te worden voor de wenselijke situatie, inclusief de nieuwe stal voor 420 melkkoeien en 85 stuks jongvee.

Op 19 maart 2015 heeft de provincie Overijssel de vergunning verleend op grond van de Natuurbeschermingswet voor de wenselijke situatie, inclusief de nieuwe stal voor 420 melkkoeien en 85 stuks jongvee .

Op 3 februari 2016 is er een omgevingsvergunning aangevraagd om af te wijken van het bestemmingsplan om bouw van de nieuwe stal mogelijk te maken. Bij de aanvraag is er al een volledige ruimtelijke onderbouwing bijgevoegd. Tevens is er een inrichtingstekening en een ruimtelijk kwaliteitsplan bijgevoegd en een archeologisch onderzoek uitgevoerd. Deze huidige notitie is een aanvulling op de ingediende aanvraag vanwege gewijzigde wet- en regelgeving.

Het melkveebedrijf aan de Elfde wijk 42a in Heemerveen beschikt over een vergunning voor het houden van 372 stuks melkkoeien en 139 stuks jongvee. Conform de vigerende milieuvergunning d.d. 18 augustus 2010 mogen deze dieraantallen worden gehouden. In de huidige aanvraag omgevingsvergunning zit ook het onderdeel milieu. De gewenste omvang van het bedrijf is 650 melkkoeien en 315 stuks jongvee. Samen met het onderdeel afwijken van het bestemmingsplan is dit de fase 1- aanvraag.

De omgevingsvergunning bouw zal in fase 2 worden aangevraagd. Deze zal zo spoedig mogelijk worden ingediend nadat de omgevingsvergunning voor fase 1 is verleend.

& RESULTAAT

4. DUURZAAMHEIDSASPECTEN

4.1. WATERKWALITEIT

Samenvatting en ambitie

Het bereiken van de doelen voor waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water, KRW) is moeilijk door de voorkomende verontreiniging (nieuw en historisch) van oppervlakte- en grondwater, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en de onnatuurlijke inrichting van waterlopen. Als gevolg van regelgeving en de daardoor in gang gezette innovatie is de milieudruk van de landbouwsector weliswaar in de laatste decennia sterk afgenomen, en tegelijk heeft deze nog een grote omvang die niet overal een blijvende dalende trend laat zien.

De ambitie wat betreft waterkwaliteit is gericht op watersystemen met goede ecologische en chemische kwaliteit met optimale watercondities voor landbouw, wonen, natuur en landschap.

Wettelijk kader en maatwerk overheden

De kwaliteit van het Overijsselse oppervlakte- en grondwater wordt bevorderd door uitvoering van de Kaderrichtlijn water (KRW) in het deelstroomgebied Rijn-Oost (www.rijnoost.nl).

De KRW-doelen voor oppervlakte- en grondwaterlichamen zijn door de provincie in samenspraak met de waterschappen vastgesteld en opgenomen in de Omgevingsvisie (Kaderrichtlijn water; www.omgevingsvisie.nl). Het gaat om 87 regionale oppervlakte-waterlichamen en 2 grondwaterlichamen die in factsheets zijn beschreven.

Naast grotere wateren omvat de lijst ook kleinere waterlopen. Ook zijn door de provincie 'kleine, waardevolle wateren' aangewezen. Hiervoor zijn de eerste Overijsselse doelen geformuleerd die los staan van de KRW-doelen.

Naast de KRW zijn ook de Meststoffenwet en de regelgeving over gewasbescherming van toepassing, vanwege in- en afspoeling van deze stoffen (effecten voor zowel grond- als oppervlakte-water). De regels rondom grondwaterbeschermingsgebieden staan in een aparte factsheet.

Bedrijfssituatie

In het onderhavige plan wordt bedrijfsmatig afvalwater niet geloosd op oppervlaktewater maar opgeslagen in de mestkelder. Ook overig vervuild regenwater van bijvoorbeeld de vaste mestopslag wordt geloosd naar de mestkelder. Vanuit het bedrijf zal er geen negatief effect te verwachten zijn op de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Het bedrijfsafvalwater dat ontstaat bij het schoonmaken van de stallen, melkinstallatie en overige ruimten wordt geloosd in de kelders onder de stallen.

Het schone hemelwater van de daken wordt opgevangen in de sloot bij de weg (de Elfde wijk). Deze sloot zal worden verbreed met een natuurlijke oever.

Het schone hemelwater van het erf, kan iets vervuild zijn. Dit water wordt opgevangen in een nieuw te graven sloot aan de oostzijde van de nieuw te bouwen stal. In deze afgedamde sloot infiltreert het water in de bodem. Voordat het water in de sloot komt, komt het eerst in een opvangput/bezinkput die tevens als controlepunt dient. Regelmatig zal de bezinkput worden leeggehaald. Er zal dus alleen schoon water de sloot in gaan. De sloot zal ook nog worden afgedamd, zodat dit schone water niet in het oppervlaktewater komt (A-watgang).

Daarnaast wordt voldaan aan de wettelijke spuitvrije-zones en mestvrije-zones langs de watergangen.

& RESULTAAT

4.2. KLIMAATADAPTATIE / ZOETWATERVOORZIENING

Samenvatting en ambitie

De klimaatverandering zorgt voor natter, droger, warmer en extremer weer. Dit betekent aan de ene kant dat de kans op overstroming en wateroverlast toeneemt, maar aan de andere kant ook grotere kans op schade door droogte. Ambitie is het zorgen voor droge voeten en genoeg en schoon zoetwater, o.a. voor de landbouw.

Wettelijk kader en maatwerk overheden

Er is landelijk afgesproken dat alle regio's gaan beschrijven hoe het nu is met de beschikbaarheid van zoetwater en wat de kans is op zoetwatertekorten in normale en droge jaren. Hiermee wordt ook duidelijk wat de overheid kan en zal doen op het gebied van zoetwater en wat niet, dus wat het risico voor de gebruikers is. Dit moet zijn uitgewerkt in 2018.

De provincie werkt hieraan in het programma Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON), samen met andere partijen waaronder de gemeenten, de waterschappen en de landbouw. Samen hebben deze partijen concrete maatregelen beschreven die deze regionale partijen de komende jaren gaan uitvoeren om de zoetwatervoorziening in Oost-Nederland klimaatbestendiger te maken. www.overijssel.nl/thema's/water/waterprojecten/zoetwatervoorziening.

Bedrijfssituatie

Er wordt een kleine waterberging aangelegd naast de nieuw te bouwen stal en er zal een natuurvriendelijke oever worden aangelegd in de sloot bij de weg (de Elfde wijk). Door deze maatregelen zal het water langer worden vastgehouden in het gebied waardoor bij veel regen er minder water wordt afgevoerd via open water. Dit helpt het voorkomen van overstromingen. Op het bedrijf wordt het water ook langer vastgehouden door het verhogen van het organisch stofgehalte in de bodem. Hierdoor neemt de kans op droogteschade af. Op dit moment beregnt het bedrijf zijn gronden niet. Hierdoor wordt er in droge perioden geen water "verspild". Door niet te beregenen wortelen de wortels van het gras dieper. Hierdoor zal de kans op droogteschade kleiner zijn dan bij een perceel dat regelmatig wordt beregend en waarbij dat éénmaal te laat gebeurt.

Afbeelding 4: Locatie waar een natuurvriendelijke oever wordt aangelegd

& RESULTAAT

4.3. DRINKWATER / GRONDWATER

Samenvatting en ambitie

Veel drinkwater wordt onder of nabij landbouwgrond gewonnen. Goed en voldoende drinkwater is essentieel voor het functioneren van de samenleving. De ambitie is het behoud van een betrouwbare drinkwatervoorziening, zowel in kwaliteit als kwantiteit.

Wettelijk kader en maatwerk overheden

De grondslag voor het veiligstellen van de drinkwatervoorziening ligt in de Kaderrichtlijn Water en de Drinkwaterwet.

De provincie wijst daarvoor waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en intrekgebieden aan en stuurt via ruimtelijke ordening en milieu op goede kwaliteit van het grondwater. De regelgeving hiervoor is in de Omgevingsverordening opgenomen. In waterwingebieden zijn alleen activiteiten toegestaan die ten dienste staan van de openbare drinkwatervoorziening. In grondwaterbeschermingsgebieden worden harmoniërende functies bevorderd en worden functies en activiteiten die risico opleveren voor het grondwater uit voorzorg geweerd (o.a. bodemenergiesystemen) of aan voorschriften verbonden. Binnen grondwaterbeschermingsgebieden is het gebruik van een aantal gewasbeschermingsmiddelen verboden en zijn bijzondere teelten (bijv. champignonteelt) niet toegestaan. Functies die goed samengaan met de drinkwaterwinning zijn bijvoorbeeld extensieve land- en tuinbouw, waaronder beheerslandbouw en biologische land- en tuinbouw. Ook in intrekgebieden zijn dit goede, harmoniërende functies. Aan de normale uitoefening van de landbouw worden in intrekgebieden geen ruimtelijke beperkingen opgelegd.

Bedrijfssituatie

Er wordt grondwater opgepompt voor veedrenking en het schoonspuiten van de melkstal. Hierdoor wordt voorkomen dat er duur leidingwater “verspild” wordt omdat dit ook met eigen grondwater kan worden uitgevoerd.

Het bedrijf is verder niet gelegen in gevoelige gebieden. Er zijn dus geen waterwingebieden of grondwaterbeschermingsgebieden of intrekgebieden in de omgeving van het bedrijf. De activiteiten op het bedrijf hebben dus (nagenoeg) geen invloed op de kwaliteit van het drinkwater (leidingwater). Maar ondanks deze situatie wordt er heel zorgvuldig met de grond en het water omgegaan. Er wordt bijvoorbeeld meegedaan met de KringloopWijzer. Hierbij wordt ingezet op een hogere gewasproductie met gebruik van dezelfde hoeveelheid meststoffen, zodat mineralen beter benut worden en minder verliezen optreden naar grondwater. Dit gebeurt door het inzicht te vergroten in de mineralenkringlopen van het bedrijf (met behulp van de KringloopWijzer) en op basis van dit inzicht passende en winstgevende maatregelen aan te wijzen. De maatregelen zijn o.a. :

- beperken stuks jongvee;
- scherper voeren op eiwit;
- perceelsgericht bemesten.

4.4. BODEM(VRUCHTBAARHEID)

Samenvatting en ambitie

De kwaliteit van de bodem is een essentiële voorwaarde voor een productieve, duurzame landbouw. Er is (nog) geen specifieke provinciale ambitie en beleid c.q. aanpak voor bodemvruchtbaarheid. Wel worden en zijn er diverse projecten nu en in het verleden uitgevoerd in Overijssel die raakvlakken hebben met dit thema. De provincie verkent de noodzaak en mogelijkheden voor een samenhangende aanpak gericht op o.a. innovatie, nieuwe mest- en voedingsstoffen, toedieningstechnieken en bodemkwaliteiten.

& RESULTAAT

Wettelijk kader en maatwerk voor overheden

Bodemvruchtbaarheid komt voor in verschillende beleidskaders, wetten en verordeningen.

De belangrijkste is de Meststoffenwet, maar ook de Wet milieubeheer en de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden spelen een rol. Daarnaast hebben peilbesluiten van waterschappen en provinciale erosieverordeningen invloed op de bodemvruchtbaarheid. De Europese bodemstrategie benoemt wel concrete bedreigingen voor de bodemvruchtbaarheid, maar deze leiden momenteel nog niet tot nieuwe normen. Verder wordt de bescherming van de bodem uitgewerkt in regels voor preventie en sanering van bodemverontreiniging via de Wet bodembescherming.

Bedrijfssituatie

De bodemvruchtbaarheid wordt bepaald door de chemische, fysische en biologische eigenschappen van de bodem. De maatregelen kunnen op (één van) deze eigenschappen zijn gericht maar ook vanuit een samenhangende, integrale aanpak worden uitgevoerd. De maatregelen die op het bedrijf worden uitgevoerd zijn:

- het tegengaan bodemverdichting door gebruik te maken van voertuigen met lage bodemdruk;
- het bemesten met o.a. vaste stromest, hierdoor wordt het organische stof gehalte in de bodem verhoogt;
- het behoud van blijvend grasland. Hierdoor spoelt er minder mineralen uit naar het grondwater;
- het gebruik minder gewasbeschermingsmiddelen door GPS en andere technieken die het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen verminderen (o.a. andere spuitmonden).

4.5. HERNIEUWBARE ENERGIE

Samenvatting en ambitie

Mede door de klimaatverandering dringt het besef door dat verduurzaming noodzakelijk is.

Efficiënter en zorgvuldiger omgaan met energie, grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen staan hierbij centraal.

In het Nationaal Energie Akkoord is afgesproken dat de ondertekenende partijen, waaronder LTO Nederland, zich inzetten voor een toename van het aandeel hernieuwbare energieopwekking naar 14% in 2020 en 16% in 2023. De doelstelling van de provincie Overijssel is 20% hernieuwbare energie in 2023 en 30% in 2030.

De agrarische sector heeft een groot aandeel van het dakoppervlak in Overijssel in haar bezit. En gronden die benut kunnen worden voor energieopwekking. Opwekking van duurzame energie kan bijdragen aan een duurzamer agrarisch product, een andere stroom inkomsten en een relatie met afnemers van energie.

Wettelijk kader en beleid

Op de website van Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland staat al het beleid en alle wet- en regelgeving van het Rijk voor wind-, zon-, bio- en bodemenergie:

www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken.

Het provinciaal beleid voor opwekking van hernieuwbare energie, opgenomen in de omgevingsvisie, kent een aantal kwalitatieve criteria waar projecten aan dienen te voldoen.

Voor zonnevelden zijn deze uitgewerkt in de handreiking zonnevelden.

Bedrijfssituatie

Op het bedrijf zijn nu al zonnepanelen aanwezig (zie afbeelding 4). Op de nieuwe stal zullen ook zonnepanelen worden gerealiseerd. Er wordt nu zelfs al gekeken naar de mogelijkheid om de bestaande stal ook vol te leggen met zonnepanelen.

& RESULTAAT

4.6. ENERGIEBESPARING

Samenvatting en ambitie

De ambitie is te komen tot geen gebruik meer van fossiele energie of zelfs tot energielevering. Drie strategieën zijn daarbij van belang: energiebesparing, omschakelen naar hernieuwbare brandstoffen en productie en opwekken van duurzame energie. Zie ook de factsheet duurzame energie. Met energiebesparing bedoelen we het terugdringen van het energieverbruik én het efficiënter gebruik van energie, bijvoorbeeld door hergebruik van restenergie of het optimaal benutten van de energetische waarde van de energiebron.

Een rapportage over de verschillende agrosectoren is te vinden op:
www.rvo.nl/sites/default/files/2014/05/energie-en-klimaat-in-de-agrosectoren.pdf

Bedrijfssituatie

Het waterverbruik van de melkveehouderij zal naar schatting 33.000 m³ water per jaar zijn. Volgens de norm in de sector is het elektraverbruik in de nieuwe situatie 292.000 kWh. Er zal naar schatting 500 m³ gas verbruikt worden. Er is een energiescan uitgevoerd.

De uitbreiding zal uitgevoerd worden met verschillende energiezuinige maatregelen. De volgende energiezuinige maatregelen worden toegepast: energiezuinige verlichting, daglichttoetreding, spaarlampen, zonnepanelen, frequentieregelaar op melkpomp en vacuümpomp, voorcoeler voor de melk- en warmteterugwinning.

Nu komt 48% van de benodigde elektra van de eigen zonnepanelen. Het is de bedoeling dat dit wordt uitgebreid.

4.7. AMMONIAK EN NOX

Samenvatting en ambitie

Het overgrote deel van de ammoniakemissie in Nederland is afkomstig van de landbouw. De belangrijkste bronnen zijn veestallen, uitrijden van dierlijke mest en mestopslag. Een teveel aan stikstofverbindingen schaadt het milieu (verzuring, vermesting) en daardoor de waterkwaliteit en kwetsbare natuurgebieden. De stikstofoxiden worden vooral veroorzaakt door verkeer (verbrandingsmotoren) en industrie. De gezondheidsaspecten van ammoniak zijn in het onderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden naar voren gekomen, omdat ammoniak bijdraagt aan de toename van zeer fijn stof.

Wettelijk kader en maatwerk voor overheden

Het wettelijk kader voor het reguleren van ammoniak en NOx is de Wet milieubeheer.

Voor de effecten op natuurgebieden is dit de Wet natuurbescherming (w.o. de Programmatische Aanpak Stikstof). In de PAS is een relatie gelegd met de ammoniakregelgeving voor veehouderij-bedrijven. Deze regelgeving heeft als doel de ammoniakuitstoot in heel Nederland terug te dringen (onder andere met het Besluit emissiearme huisvesting). (pas.natura2000.nl)

De Wet ammoniak en veehouderij (Wav) geeft extra bescherming aan een aantal zeer kwetsbare gebieden. Gemeenten beoordelen bedrijfsontwikkeling binnen 250 meter van een kwetsbaar gebied op de effecten voor ammoniak. www.infomil.nl/onderwerpen/landbouw-tuinbouw/ammoniak/wa.

Bedrijfssituatie

Op 19 maart 2015 heeft de provincie een Natuurbeschermingswetvergunning verleend voor onbepaalde tijd voor de wenselijke situatie, dus inclusief de nieuwe stal voor 420 melkkoeien. De wenselijke situatie voldoet daarmee ook aan de PAS. Deze vergunning is inmiddels ook al onherroepelijk.

& RESULTAAT

De nieuwe stal wordt uitgevoerd met een chemische luchtwasser. Dit geeft een enorme reductie van ammoniak. Er wordt fors geïnvesteerd om de ammoniakemissie zo laag mogelijke uit te laten komen. Dit stalsysteem is zelfs het stalsysteem dat de grootste reductie geeft van ammoniak. In de Regeling Ammoniak en Veehouderij die op dit moment geldend is, heeft de chemische luchtwassen (A1.17) een emissie van 5,1 kg ammoniak per dier. Een traditioneel stalsysteem heeft een emissie van 13 kg ammoniak. De reductie is derhalve ruim 60%.

Ingevolge de Wet Ammoniak en Veehouderij zijn er zeer kwetsbare gebieden aangewezen. Onderzocht moet worden of het dichtstbij gelegen gebied op een afstand van meer dan 250 meter ligt van de inrichting. Binnen deze afstand zijn extra beperkingen van toepassing. De daadwerkelijke afstand tot een zeer kwetsbaar gebied is 3.500 meter. Er zijn derhalve geen extra beperkingen van toepassing.

De laatste toetsing op ammoniak is het Besluit Emissiearme Huisvesting. Vrouwelijk jongvee valt niet onder dit besluit. Voor melkkoeien gelden de volgende normen: 13 kg ammoniak voor de melkkoeien in de bestaande stal (met beweiden) en 8,6 kg ammoniak voor de melkkoeien in de nieuwe stal. Er mag dus maximaal $(230 \text{ melkkoeien} \times 13 \text{ kg ammoniak} + 420 \text{ melkkoeien} \times 8,6 \text{ kg ammoniak} = 2.990 + 3612 =) 6.602 \text{ kg ammoniak}$ worden geproduceerd. Er wordt in de wenselijke situatie $(230 \text{ melkkoeien} \times 13 \text{ kg ammoniak} + 420 \text{ melkkoeien} \times 5,1 \text{ kg ammoniak} = 2.990 + 2.142 =) 5.132 \text{ kg ammoniak}$ geproduceerd. Er wordt dus ruim voldaan aan de normen uit het Besluit Huisvesting.

Gesteld kan worden dat het bedrijf veel gaat investeren om extra veel ammoniak te reduceren.

4.8. FIJN STOF

Samenvatting en ambitie

Fijn stof is in het ruimtelijk spoor met name belangrijk op het gebied van luchtkwaliteit. Bronnen zijn met name verkeer en veehouderijbedrijven. Een veehouderij in de omgeving van een woning kan effecten hebben op de gezondheid van omwonenden. Dat blijkt uit recente onderzoeken, zoals het onderzoek Veehouderij en Gezondheid Omwonenden. Het kabinet buigt zich over maatregelen om de luchtkwaliteit rondom veehouderijen te verbeteren.

Wettelijke kaders en maatwerk overheden

De veehouder geeft bij de melding Activiteitenbesluit of aanvraag voor omgevingsvergunning milieu aan in welke huisvestingssystemen de landbouwhuisdieren worden gehouden. Hiermee kan het bevoegd gezag bepalen welke emissiefactoren voor ammoniak, geur en voor fijn stof voor het aangevraagde systeem gelden.

De Handreiking fijn stof en veehouderijen is een hulpmiddel voor het bevoegd gezag om fijn stof te beoordelen bij het verlenen van een omgevingsvergunning milieu en een Omgevingsvergunning Beperkte Milieutoets (OBM) fijn stof.

Bedrijfssituatie

De norm voor melkkoeien in de bestaande stal is 118 gram per dier per jaar omdat de melkkoeien worden beweid. De norm bij permanent opstallen is 148 gram. Er vind dus een reductie plaats van ruim 20%.

De norm voor melkkoeien in de nieuwe stal is 96 gram per dier per jaar (met luchtwasser). De norm bij permanent opstallen traditioneel is 148 gram. Er vind dus een reductie plaats van ruim 35%.

Voor jongvee is er geen norm beschikbaar bij een luchtwasser. Wij kunnen er echter wel van uit gaan dat hierbij ook een reductie van 35% wordt gehaald.

& RESULTAAT

De fijnstofbelasting in de aanvraag door het bedrijf op de omgeving is 79.430 gram per jaar. De fijnstofbelasting conform de huidige vergunning is 49.180 gram per jaar. De fijnstofbelasting neemt toe met 30.250 gram per jaar. Dit komt vooral door de toename van het aantal dieren.

Als sprake is van een beperkte toename van de luchtverontreiniging die niet in betekende mate bijdraagt aan de concentratie PM10 in de buitenlucht (NIBM), hoeft een project niet langer getoetst te worden. Dit volgt uit artikel 5.16, lid 1, sub c, van de Wet milieubeheer. Het besluit NIBM legt vast wat geldt als niet in betekende mate bijdragen. Na inwerkingtreding van het NSL op 1 augustus 2009, is de definitie van NIBM 3% van de grenswaarde, dat is 1,2 µg/m³ (artikel 2, lid 1, Besluit NIBM in samenhang met Bijlage 1A van de Regeling NIBM).

De onderstaande tabel is als hulpmiddel opgesteld ter motivering van het aantonen van het NIBM zijnde van de uitbreiding of oprichting en gebaseerd op de 3% definitie.

Afstand tot te toetsen plaats	70 m	80 m	90 m	100 m	120 m	140 m	160 m
Totale emissie in g/jr van uitbreiding/oprichting	324000	387000	473000	581000	817000	1075000	1376000

Bron: ECN. Getallen op basis van berekeningen met STACKS, versie 2008.

Afbeelding 5: Met de tabel vuistregel NIBM.

De werkelijke afstand tot het dichtstbijzijnde gevoelig object is ongeveer 300 meter. De fijnstofbelasting van het totale bedrijf is 79.430 gram per jaar. De emissie is daarmee al lager dan de maximale emissie die geldt als grenswaarde voor de status NIBM. De fijnstofbelasting van het gehele bedrijf geeft een bijdrage die beoordeeld mag worden als Niet In Betekende Mate.

Omdat er een luchtwasser wordt toegepast zal de hoeveelheid stof dus veel minder zijn. Daarnaast wordt de luchtwasser zo ver mogelijk van de openbare weg geprojecteerd, zodat de mogelijke overlast nihil zal zijn. Ook de kuilopslagen zijn ver van de weg geprojecteerd zodat de interne transportbewegingen zo ver mogelijk van de openbare weg worden uitgevoerd.

4.9. GEUR

Samenvatting en ambitie

Geur van bedrijven kan in de leefomgeving hinder en daardoor gezondheidsrisico's veroorzaken. Er zijn dan ook geurnormen en er is geurregeling van toepassing voor bedrijven, zoals de veehouderijbedrijven.

Wettelijk kader en maatwerk voor overheden

Het belangrijkste wettelijk kader waarmee de (nadelige) effecten van emissies voor het milieu worden gereguleerd is de Wet milieubeheer (Wm) en de hierop gebaseerde regelgeving.

De Wet geurhinder en veehouderij geeft het toetsingskader voor de omgevingsvergunning milieu bij het beoordelen van geur van houden van vee. Voor bedrijven die volledig onder het Activiteitenbesluit vallen, gelden de geureisen van het Activiteitenbesluit.

De Handreiking Wet geurhinder en veehouderij geeft bevoegd gezag (en anderen) handvatten om Wet geurhinder en veehouderij en de geurvoorschriften van het Activiteitenbesluit toe te passen. Voor deze beoordeling van geur is gebruik gemaakt van de rekenprogramma's V-Stacks vergunning en V-Stacks gebied verplicht. Voor rundvee zijn vaste afstanden vastgesteld van 50 meter tot gevoelige objecten in het buitengebied.

De gemeente kan met een gemeentelijke verordening afwijken van de normen uit de Wet geurhinder en veehouderij. Om de andere normen te onderbouwen, is inzicht nodig in zowel de huidige als de toekomstige geursituatie en in de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen. De gemeente kan met een gemeentelijke verordening haar geurbeleid afstemmen op de ruimtelijke en milieuhygiënische situatie in de gemeente.

& RESULTAAT

Bedrijfssituatie

De werkelijke afstand tot het dichtstbijzijnde geurgevoelig object is ongeveer 300 meter. De norm is 50 meter. Er wordt dus ruimschoots voldaan aan de norm. In werkelijkheid neemt de hoeveelheid geur ook af als er stalsystemen worden toegepast die ammoniak en/of fijnstof reduceren. Omdat er een luchtwasser wordt toegepast zal de beleving van geur ook veel minder zijn. Daarnaast wordt de luchtwasser zo ver mogelijk van de openbare weg geprojecteerd, zodat de mogelijke overlast nihil zal zijn. Ook de kuilopslagen zijn ver van de weg geprojecteerd zodat eventuele overlast maximaal wordt beperkt.

4.10. METHAAN EN CO2

Samenvatting en ambitie

De Nederlandse landbouwsector draagt voor ongeveer 10% bij aan de uitstoot van alle broeikasgassen in Nederland, w.o. methaan en lachgas. Methaan is ruim 20x sterker dan CO₂ in het vasthouden van warmte en lachgas is ca. 300x sterker. Rundvee en andere herkauwers scheiden vooral methaan uit door de spijsvertering en via de mest. Door bv. regelmatige grondbewerking en diepe ontwatering van veenbodems komen extra broeikasgassen in de atmosfeer.

Tegelijkertijd is er ook natuurlijke methaanemissie vanuit moerassen.

Mest is een belangrijke bron van emissies van methaan (CH₄). Verwerking van mest kan de uitstoot sterk beperken, en je kunt er zelfs energie uit winnen. Ook kan de landbouw zorgen voor vastlegging van bv. CO₂ door organisch materiaal (tijdelijk) in de bodem op te slaan. Hierdoor neemt de hoeveelheid CO₂ in de atmosfeer af.

Wettelijk kader en maatwerk voor overheden

Voor het opslaan van vaste mest en het opslaan van drijfmest en digestaat staan voorschriften in het Activiteitenbesluit. Alleen als de opgeslagen hoeveelheid mest erg groot is, is een omgevingsvergunning milieu nodig. Voor het kleinschalig vergisten van dierlijke mest staan voorschriften in het Activiteitenbesluit. Voor andere technieken om mest te bewerken of te verwerken zijn geen voorschriften in het Activiteitenbesluit opgenomen.

Bedrijfssituatie

De mest bij de melkstal wordt aangelengd met veel spoelwater. Hierdoor zal de emissie van de dunne mest minder zijn. Daarnaast wordt er aan mestverwerking gedaan door middel van het scheiden van mest.

Afbeelding 6: De mestscheider

De drijfmest wordt gescheiden middels een mestscheider. Op afbeelding 6 is deze weergegeven. De drijfmest wordt vanuit de kelder naar boven gepompt en hier wordt de mest gescheiden in een dikke fractie die onder de stelling valt en een dunne fractie. De dunne fractie wordt vooral gebruikt voor het bemesten van het eigen land en de dikke fractie wordt gebruikt als boxbedekking en voor de afvoer van mest van het bedrijf.

Op het bedrijf worden ook bemestingsmaatregelen uitgevoerd. In de bodem kan de aanwezige stikstof worden omgezet in lachgas. Er wordt minder bemest met stikstof waardoor het aandeel stikstof dat wordt opgenomen door het gewas groter wordt. Hierdoor kan minder lachgas ontstaan. Dit beperkt ook de uitspoeling van nitraat en daardoor tegelijkertijd de vorming van lachgas. De maatregelen passen binnen het mest- en het ammoniakbeleid.

Op het bedrijf worden ook rantsoeneringsmaatregelen uitgevoerd. Door goed verteerbaar en kwalitatief hoogwaardig voer wordt een groot deel van de energie in het voer benut door de koe. Hierdoor wordt het verlies en uitstoot van methaan beperkt.

Op het bedrijf wordt zeer beperkt aan graslandvernieuwing gedaan. Bij het scheuren en onderploegen van grasland komen grote hoeveelheden stikstof en koolstof vrij in de bodem. Het beperken van scheuren kan kosten besparen en ook uitstoot van broeikasgassen.

Door energiebesparing op het bedrijf en de zonnepanelen wordt het gebruik van fossiele energie verminderd. Dit is direct gerelateerd aan een lagere uitstoot van het broeikasgas CO₂.

4.11. GELUID

Samenvatting en ambitie

Geluid is in het ruimtelijk spoor een belangrijk milieuaspect. Bijna alle functies/bestemmingen hebben er mee te maken. Sommige functies zijn veroorzaker van geluidoverlast, zoals verkeer en bedrijven. Andere functies, zoals wonen, de gezondheidszorg en onderwijs kunnen hinder ondervinden van geluid.

Wettelijke kaders en maatwerk overheden

In algemene zin biedt het Activiteitenbesluit bescherming tegen het geluid veroorzaakt door de:

- in de inrichting aanwezige installaties en toestellen;
- in de inrichting verrichte werkzaamheden en activiteiten;
- laad- en losactiviteiten ten behoeve van en in de onmiddellijke nabijheid van de inrichting.

Het Activiteitenbesluit bevat voor veel verschillende situaties uitzonderingen.

Met een gemeentelijke verordening kan een gemeente voor agrarische inrichtingen in bepaalde gebieden een andere grenswaarde voor het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau (LAr,LT) voorschrijven. Dan gelden de standaardwaarden voor agrarische inrichtingen niet. Voor meer informatie zie agrarische inrichtingen en gemeentelijke verordening. Maatwerk kan ook gelden op basis van het overgangsrecht.

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan de Omgevingswet. Via de Aanvullingswet geluid worden de regels voor rijksinfrastructuur uit de Wet milieubeheer en de regels van de overige bronnen uit de Wet geluidhinder geïntegreerd in de Omgevingswet.

Op de website www.infomil.nl kunt u de laatste regelgeving vinden.

Bedrijfssituatie

Op het bedrijf wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met geluid om overlast te voorkomen. Zo is er een geluidsarme machinekamer waar de motoren staan, de melkmachinemotor, de koelmotor, de compressor, enz.. Op afbeelding 7 is deze te zien.

Afbeelding 7: De geïsoleerde (geluidsarme) machinekamer

& RESULTAAT

Daarnaast wordt op het bedrijf het trekker-werk (behoudens tijdens de oogst) tussen 7.00 uur en 19.00 uur uitgevoerd. De ondernemer hecht zelf ook veel waarde aan avond- en nachtrust.

De voeropslag is achter op het erf gerealiseerd. Hierdoor vinden de vervoersbewegingen vooral achter op het erf plaats. Op afbeelding 2 is te zien dat er geen direct omwonenden zijn aan de achterzijde van het bedrijf.

Ook de luchtwasser zal aan de achterzijde van het bedrijf worden geprojecteerd om mogelijke overlast te voorkomen.

4.12. NATUUR

Samenvatting en ambitie

De verbinding tussen economie en natuur is bij de agrarische sector samengevat in natuur-inclusieve landbouw. Dat betekent zowel beheren, benutten als beschermen van de bio-diversiteit. De landbouw kan daaraan bijdragen door enerzijds agrarisch natuurbeheer, samenwerken met natuurorganisaties of landgoederen of via particulier natuurbeheer zelf onderdelen van het Natuurnetwerk Nederland beheren. Bij benutten kan gedacht worden aan de functionele agrobiodiversiteit, zoals plaagbestrijding in akkerranden, en bij beschermen is met name het beperken van de emissie door de landbouw op de natuur van toepassing.

Wettelijk kader en maatwerk voor overheden

Het wettelijk kader voor het reguleren van de effecten van de landbouw voor soorten en natuur (gebieden) is de Wet natuurbescherming. Voor het onderdeel gebiedsbescherming gaat het om de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de 24 in Overijssel gelegen Natura2000-gebieden. Voor elk Natura2000-gebied is een beheerplan opgesteld www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-landschap/projecten/natura-2000.

De beheerplannen bevatten natuurdoelen en de herstelmaatregelen voor elk gebied. Veel maatregelen richten zich op het verhogen van de grondwaterstand en het tegengaan van nadelige effecten van bemesting. Daarnaast is in het Natuurbeheerplan aangegeven welke ambities en subsidiemogelijkheden er zijn voor het agrarisch natuurbeheer.

Bedrijfssituatie

Op ruim 7 kilometer is het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied gelegen. Voor de nieuwe situatie is al een vergunning verleend in het kader van de Wet Natuurbescherming. De nieuwe situatie en het gehele bedrijf voldoen aan alle gestelde criteria.

Op ruim 500 meter ten zuidwesten van het bedrijf is het dichtstbijzijnde NNN-gebied gelegen (voorheen EHS, Ecologische Hoofd Structuur). De nieuwe stal wordt aan de noordoostzijde van het bedrijf gerealiseerd. Deze heeft dus geen invloed op dit Natuur-Netwerk-Nederland-gebied.

Naast de nieuwe stal worden landschapselementen (droge dooradering) aangelegd in de vorm van een houtsingel. Daarnaast wordt voor en naast de stal aan slootbeheer en slootkantbeheer gedaan.

Aan de voorzijde wordt er een natuurvriendelijke oever aangelegd en naast de stal komt een afgedamde sloot voor wateropvang. Hier kan de natuur zich ook ontwikkelen.

& RESULTAAT

Naast de nieuwe stal zal aan de noordoostzijde een 10 meter brede bossingel worden aangeplant. Aan de zuidzijde zal een aarden wal het zicht op de voeropslagen grotendeels laten verdwijnen. Aan de voorzijde van het bedrijf wordt een mooi kalverdorp gecreëerd. Aan de voorzijde worden bomen aangeplant en de bestaande bomenrij wordt bij-geplant zodat de gaten worden opgevuld. Aan de voorzijde van het bedrijf wordt ook de natuurvriendelijke oever aangelegd. Hiermee wordt het gehele bedrijf netjes ingepast in de omgeving.

4.14. CIRCULAIRE ECONOMIE, KRINGLOPEN SLUITEN

Samenvatting en ambitie

Bij circulaire economie is de herbruikbaarheid van producten en grondstoffen en het behoud van natuurlijke hulpbronnen de basis. Dit leidt tot verduurzaming van ruimtelijke functies, zoals de agro en foodsector.

Bedrijfssituatie

Het bedrijf doet mee aan de kringloopwijzer voor fosfaat en stikstof. In het kader van de mestboekhouding krijgt het bedrijf hierdoor een bedrijfsspecifieke excretienorm (bex).

Door met de kringloopwijzer mee te doen worden mineralen stromen goed in beeld gebracht en kunnen eventuele verliezen worden aangepakt.

Daarnaast wordt er drijfmest gescheiden. De dikke fractie wordt o.a. gebruikt als ligbed in de ligboxen. Hierdoor is er geen zaagsel nodig. Als het ligbed er deels uit wordt gewerkt, komt het op de roosters waardoor het weer de mestkelder in gaat om vervolgens weer te worden gescheiden. Een mooie kringloop dus. In de toekomst wil het bedrijf meedoen met initiatieven om fosfaat terug te winnen uit mest.

Daarnaast kan de luchtwasser ook worden gezien als kringloop. De ammoniak (NH₄) wordt uit de lucht gewassen en de stikstof wordt met het spuiwater hergebruikt als bemesting van het land.

4.15. DIERENWELZIJN EN DIERGEZONDHEID

Samenvatting en ambitie

Beschermen van welzijn en gezondheid van dieren is een algemeen maatschappelijk belang. Niemand mag een dier mishandelen. Niet alleen lichamelijk geweld tegen dieren is mishandeling, maar ook uithongering of verwaarlozing. Door dieren meer ruimte te bieden op het agrarische bedrijf, kan er de behoefte zijn aan grotere stallen.

Wettelijke kaders en maatwerk overheden

Regels en kaders voor dierenwelzijn zijn opgenomen in de Wet Dieren, Besluit houders van dieren, Welzijneisen dieren en op websites van NVWA en RVO. De wet verbiedt ingrepen bij een dier die een lichaamsdeel verwijderen of beschadigen. Maar sommige ingrepen zijn wel toegestaan. Bijvoorbeeld oormerken bij runderen of varkens. In het Besluit diergeneeskundigen staat welke ingrepen wel of niet mogen. De NVWA biedt op haar website ook meer informatie over antibiotica in de veehouderij, want in de veehouderij gelden strenge regels voor het gebruik van antibiotica. Pluimveehouders, melkveehouders, kalverhouders en varkenshouders moeten het gebruik van antibiotica op hun bedrijf registreren. De Autoriteit Diergeneesmiddelen (SDa) legt de gegevens vast. Door allerlei maatregelen is inmiddels het gebruik van antibiotica in de Nederlandse veehouderij enorm gedaald (58% in 2014 ten opzichte van 2009),

& RESULTAAT

Bedrijfssituatie

De nieuwe stal is gericht op het verbeteren van dierenwelzijn. Deze MDV-stal voldoet aan strenge welzijn- en duurzaamheidseisen. De nieuwe stal zal het certificaat Maatlat Duurzame Veehouderij behalen.

Daarnaast wordt weidegang toegepast in de bestaande stal. Weidegang wordt veelal gezien als een zeer dierenwelzijnsvriendelijke methode om koeien te huisvesten.

In de stal is verder zacht box-materiaal aanwezig in een diepstrooisel-bed. Voor de koeien is een keurband aanwezig i.p.v. een keurbuis. Bij het gaan staan van de koeien geeft dit extra comfort.

In de stal zijn ook borstels aanwezig waar de koeien zich naar believen kunnen laten borstelen.

Verder worden de stallen gekenmerkt door veel vierkante meters per dier en veel licht en lucht. De ondernemer is van mening dat een koe alleen maar een hoge productie kan krijgen als zij goed wordt verzorgd en het goed heeft.

4.16. VOLKSGEZONDHEID

Samenvatting en ambitie

De risico's voor de volksgezondheid, vooral in gebieden waar veel vee wordt gehouden, zijn onder andere nader onderzocht in het onderzoek over Veehouderij en Gezondheid Omwonenden. In dit onderzoek is gekeken naar de effecten van fijn stof, ammoniak, zoönosen (zoals Q-koorts) en endotoxinen op de gezondheid van omwonenden in twee regio's in Oost Brabant.

De problematiek vraagt om een gezamenlijke aanpak van ministeries, andere overheden, de sector en overige betrokkenen, omdat er voor een aantal van deze stoffen nog geen eenduidig wetenschappelijk onderbouwde normen zijn te stellen.

Wettelijk kader en maatwerk voor overheden

De Wet publieke gezondheid regelt de organisatie van de openbare gezondheidszorg, de bestrijding van infectieziektecrises en de isolatie van personen/vervoermiddelen die internationaal gezondheidsgevaaren kunnen opleveren www.wetten.overheid.nl/BWBR0024705/2016-08-01.

Deze wet is niet van toepassing op vergunningenprocedures. Gemeenten kunnen de GGD om een advies over een vergunning (milieu- of bouwvergunning) voor een veehouderijbedrijf vragen.

De Handreiking Beoordelingskader gezondheid en milieu Veehouderij' www.rivm.nl/Onderwerpen/V/Veehouderij_en_gezondheid/Onderzoek_veehouderij_en_gezondheid_omwonenden_VGO is hierbij een hulpmiddel om lokale vragen over de gezondheid van omwonenden van veehouderijen systematisch aan te pakken. Daarnaast kan de GGD ook (gezondheids-/milieu-) belevingsonderzoeken uitvoeren voor gemeenten. Hiermee verkrijgt de gemeente inzicht in de beleving en risicoperceptie van inwoners. Bij aanvragen van een omgevingsvergunning milieu voor een veehouderij moeten ook de gevolgen daarvan voor de volksgezondheid worden beoordeeld. Voor zover er wettelijke normen gelden, zoals voor geur en fijn stof, moet bij overschrijding daarvan de vergunning worden geweigerd. Voor geiten- en schapenbedrijven is het verplicht jaarlijks te vaccineren tegen Q-koorts, met name als er bezoekers van buiten komen (kinderboerderijen, zorgboerderijen, recreatieve neventak).

Daarnaast is de inzet om het antibioticagebruik in de veehouderij drastisch te verminderen.

Zie ook de factsheet over dierenwelzijn en diergezondheid. Bij uitbraken van dierziekten zijn diverse maatregelen verplicht, zoals vervoersverbod, ophokplicht en ruimen van getroffen bedrijven.

Bedrijfssituatie

Alle maatregelen die worden genomen voor diverse emissies (geur, geluid, ammoniak, fijn stof etc.) dragen bij aan de volksgezondheid. Deze maatregelen zijn hiervoor al weergegeven bij de verschillende onderwerpen (geur, geluid, ammoniak, fijn stof etc.).

& RESULTAAT

De kans op het optreden van besmettelijke dierziekten kan met eenvoudige maatregelen sterk afnemen. Allereerst gaat het om het beperken van de insleep. Een sleutelement hierbij is het zo veel mogelijk beperken van directe diercontacten met andere bedrijven, een zogenoemde “gesloten bedrijfsvoering”. De belangrijkste maatregelen die worden genomen, zijn:

- Geen vee aankopen;
- Geen contact met vee van andere bedrijven;
- Bezoekers alleen toelaten wanneer ze bedrijfskleding dragen.

Binnen het bedrijf worden verschillende maatregelen genomen. Dit zijn maatregelen die bijvoorbeeld wettelijk zijn bepaald, maar ook maatregelen die de ondernemer treft. Onderstaand wordt een opsomming gegeven van de hygiënemaatregelen die worden getroffen ter voorkoming van dierziekten:

1. Ongediertebestrijding

Ongedierte als ratten en muizen kunnen diverse infectieziekten verspreiden tussen de verschillende diergroepen die op het bedrijf aanwezig zijn.

2. Regeling Identificatie en Registratie (I&R)

Ingevolge de Regeling Identificatie & Registratie is een ondernemer verplicht om de dieren te identificeren en te registreren. Bij een besmettelijke dierziekte of bij gevaar voor de volksgezondheid zijn de dieren en hun plaats van herkomst dan snel te traceren. De geregistreerde gegevens worden ook gebruikt voor de controle van subsidieaanvragen en de controle op het naleven van de mestwetgeving. In geval van melkveehouderijen dienen verplaatsingen van de dieren te worden vermeld. Deze registratie van varkens gebeurt via het I&RVL-bureau van de Gezondheidsdienst voor Dieren. Deze meldingen dienen binnen de wettelijke termijn van twee werkdagen te geschieden.

3. Mest

Mest is een dierlijk bijproduct en valt onder categorie 2-materiaal. Via mest kunnen dierziekten worden verspreid. Daarom is met name het transport van mest aan regels gebonden. De basisverordening (EG) nr. 1069/2009 en uitvoeringsverordening (EU) nr. 142/2011 vormen de Europese basis voor dierlijke bijproducten. De uitvoeringsverordening maakt onderscheid tussen verwerkte mest en niet-verwerkte mest. De belangrijkste eisen hiervoor zijn opgenomen in bijlage XI van Verordening (EU) nr. 142/2011. Niet-verwerkte mest mag alleen vervoerd en gebruikt worden voor uitrijden op het land (hieraan zijn specifieke regels verbonden) en/of gebruik in een erkend technisch bedrijf, biogas- of composteerinstallatie. Voor het vervoer van mest binnen Nederland gelden de voorwaarden van de Meststoffenwet. Zo moet het transport vergezeld zijn van een Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen (VDM).

4. Bedrijfshygiëne

Hygiënisch werken is van belang om de diergezondheid op het melkveebedrijf zo goed mogelijk onder controle te houden. Een belangrijke factor voor een goede hygiëne is disciplinair werken. Op het bedrijf worden preventieve maatregelen worden genomen wanneer het bedrijf wordt bezocht door derden, zoals de veearts. Hierbij wordt gebruik gemaakt van bedrijfskleding en worden laarzen ontsmet en handen gewassen. Verder draagt de bouwkundige inrichting van de werkruimten bij aan een goede bedrijfshygiëne. Door het aanbrengen van gladde vloeren en wanden zonder kieren en richels, die gemakkelijk zijn schoon te maken, kan vuil zich niet ophopen waardoor groei van micro-organismen zoveel mogelijk wordt tegengegaan. De vloeren zijn tegelijkertijd wel voldoende stroef om niet uit te glijden.

&RESULTAAT

5. Kwaliteitsborging en melkhygiëne

De melkveehouderij is een belangrijke schakel in het productieproces en het verantwoord produceren van melk(producten). De ontvanger van de melk vraagt de melkveehouder om aantoonbaar te maken dat de bedrijfsvoering op een aantal punten geborgd is. De verschillende melkfabrieken, hebben ieder hun eigen programma. Vaak is dit gebaseerd op zes onderdelen, bedrijf, diergeneesmiddelen, diergezondheid- en welzijn, voer en water, melkwinning en koeling en verduurzaming van de melkveehouderij. Bedrijven worden jaarlijks gecontroleerd om te bepalen of ze nog voldoen aan de eisen.

4.17. LICHT

In de ligboxenstal is verlichting aanwezig. Deze verlichting is doorgaans alleen in gebruik tussen 6:00 en 23:00 uur voor zover daglicht onvoldoende is. De zijgevels van de nieuwe ligboxenstal zijn zo min mogelijk gesloten. Door toepassing van verlichtingsarmaturen met beperkte zijdelingse uitstraling, een ophanghoogte ruim boven de goothoogte, afscherming van de bestaande bedrijfsbebouwing en beplanting blijft de hinder ten gevolge van stalverlichting op de omgeving beperkt.

& RESULTAAT

5. SOCIALE KWALITEIT

De provinciale ambities sociale kwaliteit

Op het provinciale schaalniveau zijn drie kwaliteitsambities geformuleerd die de koers bepalen van de provinciale sturing op sociale kwaliteit, zoals met het instrument Kwaliteitsimpuls agro en food. Deze ambities kunnen lokaal ingekleurd worden in dialoog tussen initiatiefnemer en omwonenden en leiden tot maatregelen of activiteiten.

5.1. HET OVERIJSSELS 'NOABERSCHAP' KOESTEREN

Eén van de aspecten van 'noaberschap' is het met elkaar in gesprek gaan (de dialoog) en samen verantwoordelijkheid nemen voor de eigen leefomgeving. In de dialoog van de ondernemer met zijn omgeving kan invulling gegeven worden aan nieuw 'noaberschap'. Ook een transparante bedrijfsvoering en voorlichting via bijvoorbeeld een skybox, bedrijfsbezoeken, educatie op het bedrijf of een eigen website dragen bij aan maatschappelijke acceptatie en noaberschap.

5.2. STIMULEREN VAN CULTURELE IDENTITEIT

Het belang van culturele identiteit neemt toe in een globaliserende wereld, waarin de eigenheid van streek, plek of gebouw steeds minder herkenbaar wordt. Het lokale verhaal, de kenmerkende, lokale structuur van het erf of landschap en behoud en duurzame benutting van cultureel erfgoed kunnen inspiratiebron zijn voor het ontwikkelen van erven en agrarische landschappen met een eigen, herkenbare identiteit. Juist bewoners van de streek kennen het lokale verhaal en in dialoog kan de bij de plek en streek passende vormgeving van erf, gebouwen en landschap verkend worden.

5.3. VERBINDEN VAN DE LOKALE KENNIS EN ENERGIE MET DE ONTWIKKELING VAN PROVINCIAAL BELEID EN DE UITVOERING VAN RUIMTELIJKE OPGAVEN

Veel provinciale opgaven zijn op hoofdlijnen geformuleerd en krijgen kleur op locatie door de inzet van lokale kennis en energie. De Kwaliteitsimpuls agro en food is daar een voorbeeld van. In de vorige paragraaf zijn diverse provinciale opgaven geduid, die lokaal, met de Kwaliteitsimpuls, gerealiseerd kunnen worden. De ondernemer kan, in samenspraak met de omgeving, zelf bepalen of en hoe hij bijdraagt aan realisatie van provinciale opgaven.

5.4. BEDRIJFSITUATIE

Het bedrijf wil heel transparant zijn over de huidige situatie en de toekomstige situatie. De toekomstige situatie (de uitbreiding) is besproken met de burens. Ten oosten van het bedrijf zijn twee burgers en de eigenaar van een veebedrijf persoonlijk geïnformeerd. In deze gesprekken kwam als enige opmerking dat het hun wens is dat er erfbeplanting wordt aangelegd. Deze was nog niet aangelegd omdat het de wens was om aan de oostzijde nog een stal te bouwen (huidige aanvraag). Omdat het niet wenselijk was om de stal te bouwen op de erfbeplanting die onlangs was aangelegd, is deze aanleg wat uitgesteld. De ondernemer is voornemens om deze beplanting (naast de nieuw te bouwen stal) wel zo spoedig mogelijk aan te leggen na de bouw. Hiermee wordt aan de wens van de burens voldaan. Ook de nieuwe burens van het nieuwe bedrijf ten westen van het bedrijf is persoonlijk geïnformeerd. Hij had geen verdere wensen of opmerkingen.

Als laatste groep is een groep medewerkers van een camping geïnformeerd. Dat komt omdat in de zomer elke dinsdag er een pizza party voor de kinderen van de camping wordt georganiseerd op het bedrijf.

Verder zijn de toekomstplannen van het bedrijf al twee keer gepubliceerd. Het MER-besluit is gepubliceerd door de gemeente en de verleende vergunning voor de Wet Natuurbescherming is

&RESULTAAT

gepubliceerd door de provincie. Een ieder kan dus op de hoogte zijn van de plannen. Er zijn geen reacties ingediend tegen deze plannen.

Er worden regelmatig open dagen gehouden en fietstochten waarbij dit bedrijf één van de rustplaatsen is. Dit bedrijf is dus erg transparant. Er wordt ook een definitieve plek aangelegd als rustpunt voor fietsers (omwonenden en toeristen).

Ook verzorgt het bedrijf vaak rondleidingen voor collega's. Als de nieuwe stal met een luchtwasser is gerealiseerd, zullen deze rondleidingen naar verwachting vaker plaats vinden.

Het is de bedoeling om aan de weg een informatiepaneel / zuil in de vorm van een melkpak te realiseren. Hierop is informatie weergegeven over het bedrijf en de landbouw in het algemeen.

Het bedrijf gaat ook een parkeerplaats aanleggen voor de toeristen bij de stobbenplas. Door al deze activiteiten kan er worden gesteld dat dit bedrijf een goede communicatie heeft met zijn omgeving.

& RESULTAAT

6. VISIE OP BEDRIJFSONTWIKKELING

6.1. KORTE TERMIJN VISIE

Het is de bedoeling om een nieuwe rundveestal te bouwen om alle dieren op één locatie te krijgen. Nu zijn de dieren op drie locaties gehuisvest (3-12 maanden bij eigen 2e locatie en 1-2 jaar bij opfokbedrijf).

Als het aantal dieren precies overeenkomt met het aantal dierplaatsen, is in praktijk de stal te vol. De koeien moeten lang zoeken voor een vreetplaats of een ligplek. De ondernemer wil de stal niet te vol, dus meer ruimte per dier.

Naast de nieuwe stal is het ook de wens om de werktuigenberging uit te breiden. Op afbeelding 8 is deze met rood aangegeven aan de zuidwestzijde van het bedrijf.

6.2. LANGE TERMIJN VISIE

Op de lange termijn wil het bedrijf investeren in mestverwerking. Qua omvang van het bedrijf en de noodzaak om mest af te voeren is dus een logische stap.

Daarnaast wil dit bedrijf een voorbeeldbedrijf zijn voor collega's en burgers. De bestaande activiteiten worden dus uitgebreid. Ook is het de bedoeling om stageplekken te creëren voor studenten die het vak willen leren.

Daarnaast is het de bedoeling om in de toekomst over te gaan naar automatisch voeren. Hierdoor zal er minder trekkerwerk zijn. Hierbij kan er dus worden omgeschakeld van diesel naar elektrisch.

Ook wil het bedrijf meer grond aankopen zodat er maximaal beweid kan worden. Nu worden er 300 koeien gehouden met beweiding, zo worden nu 3x per dag gemolken en 2x per dag beweid.

Als laatste lange termijn visie geeft de ondernemer aan dat hij wil werken aan een langere levensduur van het vee.

&RESULTAAT

Bijlagen

& RESULTAAT

Totaaloverzicht Kwaliteitsimpuls Agro en Food

	Samenvatting en ambitie	Wettelijk kader en maatwerk	Bedrijfssituatie
Duurzaamheidsaspecten			
Waterkwaliteit	Goede ecologische en chemische kwaliteit met optimale watercondities voor landbouw, wonen, natuur en landschap.	Kaderrichtlijn water (KRW) Meststoffenwet Regelgeving gewasbescherming Grondwaterbeschermingsgebieden	Geen lozing bedrijfsafvalwater op oppervlakte water, maar opslag in mestkelder; Schoon hemelwater wordt opgevangen in een bestaande sloot, deze sloot wordt verbreed met een natuurlijke oever; Vervuild hemelwater wordt opgevangen in een nieuw aan te leggen sloot, voorafgaand komt dit water in een bezinkput waarna het schone water infiltreert in de bodem; Er wordt voldaan aan de wettelijke spuitvrije en mestvrije zones.
Klimaatadaptie	Natter, warmer, droger en extremer weer. Toename kans over overstromingen en wateroverlast en kans op schade door droogte; Zorgen voor droge voeten en genoeg en schoon zoetwater.	Het programma Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON).	Realiseren kleine waterberging naast nieuwe stal en aanleggen natuurvriendelijke oever voor het langer vasthouden van het water. Dit voorkomt overstromingen; Verhogen organische stofgehalte in de bodem, waardoor de kans op droogteschade afneemt.
Drinkwater / grondwater	Goed en voldoende drinkwater is essentieel; Behoudt van een betrouwbare drinkwatervoorziening.	Kaderrichtlijn Water en de Drinkwaterwet; Omgevingsverordening (waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en intrekgebieden).	Oppompen grondwater voor veedrenking en schoonspuiten melkstal (geen verspilling leidingwater); Geen ligging in gevoelig gebied; Activiteiten geen invloed op de kwaliteit van het drinkwater; Toepassing KringloopWijzer.
Bodem(vruchtbaarheid)	Er is nog geen provinciale ambitie en beleid.	Meststoffenwet; Wet milieubeheer; Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden; Peilbesluiten waterschappen;	Tegengaan bodemverdichting door voertuigen met lage bodemdruk; Bemesten met o.a. vast stromest voor verhogen organisch stofgehalte; Behoud grasland, hierdoor minder mineralen in grondwater;

& RESULTAAT

		Provinciale erosieverordeningen; Wet bodembescherming.	Minder gewasbeschermingsmiddelen door GPS en andere technieken.
Hernieuwbare energie	Verduurzaming is noodzakelijk, zorgvuldiger omgaan met energie, grondstoffen en natuurlijke hulpbronnen staan centraal; De doelstelling van de provincie Overijssel is 20% hernieuwbare energie in 2023 en 30% in 2030.	Rijksdienst Voor Ondernemend (RVO) Nederland; Omgevingsvisie provincie; Handreiking zonnevelden.	Er zijn al zonnepanelen aanwezig, op de nieuwe stal zullen ook zonnepanelen worden gerealiseerd; Eventueel bestaande stal ook volleggen met zonnepanelen.
Energiebesparing	Geen gebruik fossiele brandstoffen of zelfs energielevering (energiebesparing, omschakeling hernieuwbare brandstoffen en opwekken duurzame energie).	Zie bovenstaand.	Er is een energiescan uitgevoerd. De uitbreiding zal uitgevoerd worden met verschillende energiezuinige maatregelen. De volgende energiezuinige maatregelen worden toegepast: energiezuinige verlichting, daglichttoetreding, spaarlampen, zonnepanelen, frequentieregelaar op melkpomp en vacuümpomp, voorcoeler voor de melk- en warmteterugwinning. Nu komt 48% van de benodigde elektra van de eigen zonnepanelen. Het is de bedoeling dat dit wordt uitgebreid.
Ammoniak en NOx	Een teveel aan stikstofverbindingen schaadt het milieu (verzuring, vermesting) en daardoor de waterkwaliteit en kwetsbare natuurgebieden.	Wet milieubeheer; Wet natuurbescherming (PAS); Wet ammoniak en veehouderij (Wav).	Op 19 maart 2015 heeft de provincie een Natuurbeschermingswetvergunning verleend. De situatie voldoet daarmee aan de PAS. Stal wordt uitgevoerd met chemische luchtwasser; Geen ligging in Wav-gebied of 250 meter zone; Er wordt voldaan aan het Besluit emissiearme huisvesting; Er wordt extra geïnvesteerd om ammoniak te reduceren.
Fijn stof	Het kabinet buigt zich over maatregelen om de luchtkwaliteit rondom veehouderijen te verbeteren.	Handreiking fijn stof en veehouderijen.	De norm voor melkkoeien in de bestaande stal is 118 gram per dier per jaar omdat de melkkoeien worden beweid. De norm bij permanent opstallen is 148 gram. Er vindt dus een reductie plaats van ruim 20%. De norm voor melkkoeien in de nieuwe stal is 96 gram per dier per jaar (met luchtwasser). De norm bij permanent opstallen traditioneel is 148 gram. Er vindt dus een reductie plaats van ruim 35%. Voor jongvee is er geen norm beschikbaar bij een luchtwasser;

& RESULTAAT

			De fijnstofbelasting van het gehele bedrijf geeft een bijdrage die beoordeeld mag worden als Niet In Betekende Mate (zie toelichting).
Geur	Er zijn geurnormen en geurregeling van toepassing.	Wet milieubeheer; Wet geurhinder en veehouderij; Activiteitenbesluit; Rekenprogramma V-Stacks vergunningen en V-Stacks gebied; Gemeentelijke geurverordening.	De werkelijke afstand tot het dichtstbijzijnde geurgevoelig object is ongeveer 300 meter. De norm is 50 meter. Er wordt dus ruimschoots voldaan aan de norm; Omdat er een luchtwasser wordt toegepast zal de beleving van geur ook veel minder zijn.
Methaan en CO ²	Mest is een belangrijke bron van emissies van methaan (CH ₄); Verwerken mest voor beperken uitstoot methaan en energie winning. Opslaan CO ₂ in de bodem	Activiteitenbesluit.	De mest bij de melkstal wordt aangelengd met veel spoelwater. Hierdoor zal de emissie van de dunne mest minder zijn. Daarnaast wordt er aan mestverwerking gedaan door middel van het scheiden van mest; Uitvoeren bemestingsmaatregelen; Uitvoeren rantsoeneringsmaatregelen ; Beperkte graslandvernieuwing; Energiebesparing (lage uitstoot CO ₂).
Geluid	Alle functies/bestemmingen hebben met geluid te maken.	Activiteitenbesluit; Gemeentelijke verordening; Omgevingswet (toekomst).	Geluidsarme machinekamer; Werkzaamheden tussen 07:00 en 19:00 uur; Vervoerbewegingen voornamelijk achter op het erf, eveneens luchtwasser; Geen directe omwonenden.
Natuur	Zowel beheren, benutten als beschermen van de biodiversiteit	Wet natuurbescherming; Natuurbeheerplan.	Op ruim 7 kilometer is het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied gelegen. Voor de nieuwe situatie is al een vergunning verleend in het kader van de Wet Natuurbescherming. De nieuwe situatie en het gehele bedrijf voldoen aan alle gestelde criteria. Op ruim 500 meter ten zuidwesten van het bedrijf is het dichtstbijzijnde NNN-gebied gelegen.
Landschap	Meer dan 70% van het landelijk gebied in Overijssel wordt gebruikt voor landbouw. De provinciale ambitie is gericht op behoud en versterking van de kwaliteit	Kwaliteitsimpuls Groene Omgeving (KGO)	Zie landschappelijke inrichtingsplan en beplantingsplan.

& RESULTAAT

	van het landschap.		
Circulaire economie	Herbruikbaarheid producten en grondstoffen en behoud van natuurlijke hulpbronnen is de basis.		Gebruik KringloopWijzer; Scheiden drijfmest; Toepassen chemische luchtwasser.
Dierenwelzijn- en gezondheid	Algemeen maatschappelijk belang. Meer ruimte voor dieren is behoefte aan grotere stallen.	Wet dieren; Besluit houders van dieren; Welzijnseisen dieren.	De nieuwe stal is gericht op het verbeteren van dierenwelzijn. Deze MDV-stal voldoet aan strenge welzijn- en duurzaamheidseisen. De nieuwe stal zal het certificaat Maatlat Duurzame Veehouderij behalen. Daarnaast wordt weidegang toegepast in de bestaande stal.
Volksgezondheid	Een gezamenlijke aanpak van ministeries, andere overheden, de sector en overige betrokkenen, omdat er voor een aantal van deze stoffen nog geen eenduidig wetenschappelijk onderbouwde normen zijn te stellen.	Wet publieke gezondheid; Handreiking Beoordelingskader gezondheid en milieu Veehouderij;	Alle maatregelen die worden genomen voor diverse emissies (geur, geluid, ammoniak, fijn stof etc.) dragen bij aan de volksgezondheid (zie voorgaande).
Sociale kwaliteit			
Overijssels noaberschap	Eén van de aspecten van 'noaberschap' is het met elkaar in gesprek gaan (de dialoog) en samen verantwoordelijkheid nemen voor de eigen leefomgeving. In de dialoog van de ondernemer met zijn omgeving kan invulling gegeven worden aan nieuw 'noaberschap'. Ook een transparante bedrijfsvoering en voorlichting via bijvoorbeeld een skybox, bedrijfsbezoeken, educatie op het bedrijf of een eigen website dragen bij aan maatschappelijke acceptatie en noaberschap.		
Culturele identiteit	Het belang van culturele identiteit neemt toe in een globaliserende wereld, waarin de eigenheid van streek, plek of gebouw steeds minder herkenbaar wordt. Het lokale verhaal, de kenmerkende, lokale structuur van het erf of landschap en behoud en duurzame benutting van cultureel erfgoed kunnen inspiratiebron zijn voor het ontwikkelen van erven en agrarische landschappen met een eigen, herkenbare identiteit. Juist bewoners van de streek kennen het lokale verhaal en in dialoog kan de bij de plek en streek passende vormgeving van erf, gebouwen en landschap verkend worden.		
Lokale kennis en energie	Veel provinciale opgaven zijn op hoofdlijnen geformuleerd en krijgen kleur op locatie door de inzet van lokale kennis en energie. De Kwaliteitsimpuls agro en food is daar een voorbeeld van. De ondernemer kan, in samenspraak met de omgeving, zelf bepalen of en hoe hij		

&RESULTAAT

Bedrijfsituatie

bijdraagt aan realisatie van provinciale opgaven.

Het bedrijf wil heel transparant zijn over de huidige situatie en de toekomstige situatie. De toekomstige situatie (de uitbreiding) is besproken met de burens. In deze gesprekken kwam als enige opmerking dat het hun wens is dat er erfbeplanting wordt aangelegd.

Verder zijn de toekomstplannen van het bedrijf al twee keer gepubliceerd. Het MER-besluit is gepubliceerd door de gemeente en de verleende vergunning voor de Wet Natuurbescherming is gepubliceerd door de provincie. Een ieder kan dus op de hoogte zijn van de plannen. Er zijn geen reacties ingediend tegen deze plannen.

Er worden regelmatig open dagen gehouden en fietstochten waarbij dit bedrijf één van de rustplaatsen is. Dit bedrijf is dus erg transparant. Er wordt ook een definitieve plek aangelegd als rustpunt voor fietsers (omwonenden en toeristen).

Ook verzorgt het bedrijf vaak rondleidingen voor collega's. Als de nieuwe stal met een luchtwasser is gerealiseerd, zullen deze rondleidingen naar verwachting vaker plaats vinden.

Het is de bedoeling om aan de weg een informatiepaneel / zuil in de vorm van een melkpak te realiseren. Hierop is informatie weergegeven over het bedrijf en de landbouw in het algemeen.

Het bedrijf gaat ook een parkeerplaats aanleggen voor de toeristen bij de stobbenplas. Door al deze activiteiten kan er worden gesteld dat dit bedrijf een goede communicatie heeft met zijn omgeving.